

ግንቦት 21 ቀን 2009 ዓ.ም

ዳኞች፡- ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንዳሻው አዳነ

ኃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች፡- አቶ ዳዊት በላይ -- አልቀረቡም

ተጠሪዎች፡- 1. አቶ ደነቀ አበበ -- ጠበቃ መኮንን ኃ/ስላሴ ጋር ቀረቡ

2. ዶ/ር ወ.ብሽት ዝቅአለ አልቀረቡም

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የግልግል ጉባኤ ዳኛ ሆኖ የተሰየመ ሰው ጉዳዩን ከማየት እንዲነሳ የቀረበ አቤቱታን የሚመለከት ሆኖ የተጀመረው በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ነው። በአሁኑ 1ኛ ተጠሪ አቤቱታ አቅራቢነት አመልካችና 1ኛ ተጠሪ በመካከላቸው የተፈጠረው አለመግባባት በግልግል ዳኞች ወሳኔ እንዲሰጥበት ለማድረግ በአመልካች በኩል አቶ ሚካኤል ጉንታ በ1ኛ ተጠሪ በኩል የአሁኑ 2ኛ ተጠሪ በመሰየማቸው ሁለቱ የግልግል ዳኞች ሠብሳቢ ዳኛውን እንዲመርጡ ፍ/ቤቱ ትዕዛዝ ሰጥቷል። ሆኖም ሰብሰቢው ዳኛ ከመመረጡ በፊት የአሁኑ አመልካች 2ኛ ተጠሪ ጉዳዩን በገለልተኝነት ሊያዩት አይችሉም በሚል ከግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት ይነሱልኝ ሲሉ አቤቱታ ለፍ/ቤቱ አቅርበዋል። የአቤቱታው ይዘት፡- 2ኛ ተጠሪ በነጻነትና በገለልተኝነት የመሥራት ኃላፊነት እያለባቸው የ1ኛ ተጠሪን ዓላማ ለማሳካት የታሰበ በሚመስል መልኩ የአቶ ሚካኤል ጉንታ ከሳሽ እና በእርሳቸው ላይ ያለአግባብ መስካሪ ሆነው ተገኝተዋል። አቶ ሚካኤል እና 2ኛ ተጠሪ ሰብሳቢ ዳኛ ለመምረጥ ሞክረው አንዱ ሌላኛው ባቀረበው ጥቆማ ላይ ባለመስማማታቸው 2ኛ ተጠሪ ትልቅ ሥራ ስላገኘሁ የግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባል ሆኜ አልሠራም፤ ይህንኑ

ለመረጠኝ ድርጅት አሳወቂያለሁ ማለታቸው እና ሐምሌ 21 ቀን 2007 ዓ.ም ለአመልካች በጻፉት ደብዳቤ የገለጹት አቋም የገለልተኝነት መርህን የሚቃረን ስለሆነ ከግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት ይነሱልኝ የሚል ነው።

1ኛ ተጠሪ በበኩላቸው የቀረበው አቤቱታ 2ኛ ተጠሪ ባላቸው የትምህርት ደረጃና የሥራ ልምድ እንዲሁም በግልግል ድርጅቶች ውስጥ ስለሚያበርክቱት አስተዋጽኦ ወቀሳ እንደማይገባቸውና ግምታዊ በሆነ ሀሳብ ከግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት ሊነሱ እንደማይገባ በመግለጽ ተከራክሯል። 2ኛ ተጠሪ በቀረበባቸው መቃወሚያ ላይ መልስ እንዲሰጡ የተደረገ ሲሆን ተናግረዋል የተባለውን ነገር እንዳልተናገሩና ባልተጨበጠ ማስረጃ የቀረበባቸው ተቃዋሚ የሥራ ብቃትና ሀላፊነታቸውን የማይለወጥ መሆኑን በመግለጽ ወድቅ እንዲደረግላቸው ተከራክረዋል።

ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የስር ፍ/ቤት የግራቀኙን ክርክር ሰምቶና መርምሮ 2ኛ ተጠሪ ገለልተኛ አለመሆናቸውንና የተጠሪን ዓላማ ለማሳካት በሚመስል ሁኔታ አቋማቸውን አሳይተዋል የተባለው በማስረጃ ያልተደገፈና በግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት እንዳይቀጥሉ የሚያደርግ አይደለም በማለት የአመልካችን አቤቱታ ወድቅ በማድረግ ወስኗል። አመልካች ለፌዴራል ክፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ ያቀረቡ ቢሆንም ይግባኙን በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 337 መሠረት ሠርዞታል። አመልካች የሰበር አቤቱታ ያቀረቡት ይህን ወሳኔ በመቃወም ለማስቀየር ነው።

አመልካች 2ኛ ተጠሪ ገለልተኛ ባለመሆናቸው ከግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት ሊነሱ ይገባል ያሉባቸውን ምክንያቶች በሰበር አቤቱታቸው በዝርዝር አቅርበዋል። አመልካች ያቀረቡት አቤቱታ ተመርምሮ አመልካች 2ኛ ተጠሪ ከግልግል ዳኝነት እንዲነሱላቸው ከገለጹባቸው ምክንያቶች ገለልተኛ አይደሉም የሚያስብል አይደለም በማለት እንዲቀጥሉ መወሰኑ ሰበር ሰሚ ችሎት ከዚህ በፊት በመ/ቁጥር 99679 ከሰጠው ወሳኔ አንጻር አግባብነቱን ለመመርመር ሲባል ያስቀርባል የተባለ ሲሆን ግራቀኙ መልስ እና የመ/መልስ በማቀባበል እንዲከራከሩ ተደርጓል።

1ኛ ተጠሪ ለአቤቱታው በሰጡት መልስ የተመረጡት ገላጋይ ዳኛ ወይም 2ኛ ተጠሪ ገለልተኛ አለመሆኑን የሚያሳይ ምክንያትና ማስረጃ በሌለበት ከግልግል ዳኝነት ጉባኤ አባልነት ሊነሱ አይገባም። በሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 99679 የተሰጠው የሕግ ትርጉም ለጉዳዩ አግባብነት የለውም እንዲሁም አመልካች የጠቀሳቸው ምክንያቶች የፈጠራ፣ የሀሰትና በማስረጃ ያልተረጋገጡ በመሆናቸው 2ኛ ተጠሪ በጉባኤው በዳኝነት ሊያገለግሉ ይገባል ተብሎ እንዲወሰን በመጠየቅ በዝርዝር ክርክራቸውን አቅርበዋል።

2ኛ ተጠሪ በበኩላቸው በሰጡት መልስ በስር ፍ/ቤት በነበረው ክርክር ተከራካሪዎች አመልካችና 1ኛ ተጠሪ ናቸው። የስር ፍ/ቤት በመቃወሚያው ላይ አስተያየት እንድስጥበት ብቻ ነው ያደረገው። ስለሆነም የክርክሩ ቀጥተኛ ተሳታፊ ባለመሆኑ በሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ 99679 በተሰጠው ትርጉም መሠረት ከክርክሩ እንድወጣ እንዲደረግ እና ለተከራካሪ ወገኖች ፍትህ

የማግኘት የወደፊት ጉዞ የተቃና እንዲሆን ተገቢው ወሳኔ ይሰጥበት ብለዋል። አመልካች አቤቱታቸውን በሚያጠናክር መልኩ የመልስ መልስ አቅርባል።

የግራ ቀኙ ክርክር ባጭሩ ከላይ የተመለከተውን የሚመስል ሲሆን እኛም አቤቱታ ከቀረበበት ወሳኔ እና አግባብነት ካለው የሕግ ድንጋጌ ጋር በማገናዘብ መዝገቡን መርምረናል። የሰበር አቤቱታው ያስቀርባል ሲባል ከተያዘው ጭብጥ አንጻር መርምረን እንደተረዳነው ጉዳዩን በመጀመሪያ ደረጃ የተመለከተው የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት አመልካች 2ኛ ተጠሪ የግልግል ዳኝነት ጉባኤው አባልነታቸው እንዲነሱ ያቀረቡትን አቤቱታ ወድቅ ያደረገው የአመልካች አቤቱታ በማስረጃ የተደገፈ አይደለም በማለት ነው። የስር ፍ/ቤት በርግጥ 2ኛ ተጠሪ አቋማቸውን አሳይተውበታል ያለውን ሐምሌ 21 ቀን 2007 ዓ.ም ተጻፈ የተባለውን ደብዳቤ አስቀርቦ እንደተመለከተውና የደብዳቤው ይዘት 2ኛ ተጠሪ የገለልተኝነት መርህን የሚቃረን ሀሳብ ወይም አቋም አንጻርቋል የሚያስብል አለመሆኑን በፍርዱ ገልፀዋል። ሆኖም ሌሎች ነጥቦችና አቋማቸውን አንጻርቀዋል የተባሉትን ንግግሮች 2ኛ ተጠሪ ተናግረዋል የተባሉት ለአቶ ሚካኤል ጉንታ ከመሆኑ አንጻር ለምን ቀርበው እንዳልተሰሙና እንዳልተጣራ ግልጽ አይደለም።

በሌላ በኩል አቤቱታው ለሠበር ያስቀርባል ሲባል ወደ ተያዘው ጭብጥ ስንመለስ 2ኛ ተጠሪ በስር ፍ/ቤት ክርክር ከነበረው ሚና እና በሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 99679 ከተሰጠው አስገዳጅ ትርጉም አንጻር በግልግል ጉባኤ አባልነት ይቀጥሉ መባሉ በአግባቡ ነው? ወይስ አይደለም? የሚለውን እንመልከት። ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት ከዚህን ቀደም በተጠቀሰው መዝገብ የሰጠው ትርጉም በፍ/ብ/ሕ/ቁ 3342 መሠረት በአንድ የግልግል ዳኛ ላይ መቃወሚያ ሲቀርብበት ተከራካሪ ሆኖ መቅረብ ያለበት ማን እንደሆነ? ከጉባኤው እንዲነሳ ጥያቄ የቀረበበት ዳኛ ጥያቄውን ካነሳው ተከራካሪ ወገን ጋር መልስ ሰጭ ወይም ተጠሪ ሆኖ ቀርቦ ዝርዝር ክርክር ካቀረበ በኋላ፤ ፍርድ ቤት ተከራካሪ ሆኖ በቀረበበት ጉዳይና በተከራካሪነት ቀርቦ ሲሞግተው የነበረውን ተከራካሪ ወገን ለግልግል ዳኞች የሚያቀርበውን ክርክርና ማስረጃ በገለልተኝነት ለምቶ ሊወስን ይችላል ተብሎ በግልግል ዳኝነት እንዲሰየም ማድረግ በመርህ ደረጃ የግልግል ዳኝነቱን ዓላማ የማያሳካ መሆኑን፤ የግልግል ዳኛው ጉዳዩን ለማስረዳት ከሚቀርብ በቀር ዳኛውን ከዳኝነቱ የሚያስነሳው በቂ ምክንያት አለ ወይስ የለም በሚለው ጭብጥ ዙሪያ ተከራካሪ ሆኖ መሰለፉንና ዝርዝር ክርክር የሚቀርብበት ሁኔታ መኖር የሌለበት መሆኑን ግልጽና አስገዳጅ ትርጉም ሰጥቶበታል።

በተያዘው ጉዳይ ምንም እንኳ 2ኛ ተጠሪ ለሰበር አቤቱታው በሰጡት መልስ የክርክሩ አካል ሆኖ መቀጠል ስለማይገባቸው ከክርክሩ ውጭ እንዲደረጉ የጠየቁ ቢሆንም በስር ፍ/ቤቶች የነበራቸውን ተሳትፎ ምን እንደነበረ መመልከቱ ተገቢ ነው። አመልካች ለስር ፍ/ቤት ባቀረቡት አቤቱታ 2ኛ ተጠሪን በተከራካሪነት የክርክሩ ተካፋይ እንዲሆኑ በአቤቱታቸው አልጠቀሱም። የፌዴራሉ መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በራሱ ተነሳሽነት 2ኛ ተጠሪ መልስ እንዲሰጥበት ትዕዛዝ የሰጠ ሲሆን 2ኛ ተጠሪም ዝርዝር ክርክር አቅርቦዋል። በርግጥ የዚህ ዓይነት አቤቱታ የቀረበበት የግልግል ዳኛ

የበኩሉን አጭር አስተያይቶ እንዲያቀርብ ማድረግ የተለመደ አሠራር ቢሆንም እንደአንድ ተከራካሪ ወገን ተወስዶ በመልስ ሰጭነት ተሰይሞ የክርክሩ ሙሉ ተካፋይ መደረጉ ተገቢ አይደለም። የስር ፍ/ቤት በፍርዱ ላይ 2ኛ ተጠሪን በተከራካሪነት ወይም በመልስ ሰጪነት ከመሰየሙም በላይ 2ኛ ተጠሪ ያቀረበውን አስተያየት በመደበኛ ተከራካሪ እንደቀረበ ክርክር አድርጎ መዘግቦታል። ይህም በመጀመሪያው ክርክር ብቻ ሳይሆን በይግባኝ ሰሚ እና በሰበር ሰሚ ችሎት ደረጃ 2ኛ ተጠሪ በመዘገቦቹ በመልስ ሰጭነት ወይም በተጠሪነት የክርክሩ ተሳታፊ እንዲደረግ ምክንያት ሆኗል።

የፍ/ብ/ሕ/ቁ 3340(2) መሠረት እና በሰበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁ 99679 ከተሰጠው አስገዳጅ ትርጉም አንጻር ዳኛውን ገለልተኛ ወይም ነጻ ላይሆን ይችላል በማለት ከግልግል ዳኝነቱ ለማስነሳት የግድ ዳኛው ከአንደኛው ተከራካሪ ወገን ጋር ያለውን ጠንካራ ግንኙነት በጠንካራ ማስረጃ ማረጋገጥ አይጠበቅም። ዳኛው ገለልተኛ ወይም ነጻ ላይሆን የሚችልበት ግምት ለመውለድ የሚያስችል ወይም ጥርጣሬን የሚፈጥር አካባቢያዊ ምክንያት መኖሩ ብቻ በቂ ነው። ስለሆነም 2ኛ ተጠሪ መ/ሰጪ ወይም ተጠሪ እንዲሆንና ዝርዝር ክርክር እንዲያቀርብ በማድረግ የክርክሩ ተካፋይ በተደረገበት ሁኔታ በአመልካችና በ1ኛ ተጠሪ መካከል ያለውን ክርክር የግልግል ዳኛ ሆኖ በገለልተኝነትና በነጻነት መመልከት ስለመቻሉ ጥርጣሬ የሚፈጥር በመሆኑ 2ኛ ተጠሪ ከግልግል ጉባኤ አባልነቱ እንዲነሱ ማድረግ ተገቢነት ይኖረዋል። በመሆኑም ተከታዩ ወሳኔ ተሰጥቷል።

ወ. ሳ ኔ

በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በክ/መ/ቁ 234067 ሚያዚያ 08 ቀን 2008 ዓ.ም ተሰጥቶ፤ በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በክ/መ/ቁ 180400 ሕዳር 14 ቀን 2009 ዓ.ም በተሰጠ ትዕዛዝ የጸናዉ ወሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ 348(1) መሠረት ተሸሯል።

2ኛ ተጠሪ በአመልካች በቀረበው አቤቱታ ላይ አስተያየት ከመስጠት ባለፈ ዝርዝር ክርክር እንዲያቀርብና በመ/ሰጪነት ተሰይሞ የክርክሩ ተካፋይ እንዲሆን በስር ፍ/ቤት የተደረገ በመሆኑ ከዚህ በኋላ ገለልተኛና ነጻ ሆኖ ጉዳዩን ያየዋል የሚል ግምት ባለመኖሩ ከግልግል ዳኝነት አባልነት እንዲነሳ ተወስኗል። 1ኛ ተጠሪ በ2ኛ ተጠሪ ምትክ ሌላ የግልግል ዳኛ መምረጥ እንዲችል ተገቢው ይፈጸም ተብሏል።

የሰበር ክርክሩ ያስከተለውን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ።